

УДК 373.2.015.31:82(477)(045)

С. І. Стрілець,

доктор педагогічних наук, професор

kdpo_che@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2854-9188

О. В. Сазонова,

кандидат філологічних наук, доцент

(Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка)

olena-olena.09@ukr.net

ORCID: 0000-0001-6633-2348

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДОШКІЛЬНИКА З ОПЕРТЯМ НА ГУМАНІСТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті звернено увагу на оновлення сучасної освіти, а саме: на особливості формування життєвих компетенцій у дошкільника, що забезпечують його інтелектуальний, психоемоційний, естетичний та моральний розвиток, сприяють підготовці до школи. Наголошується, що активний виховний потенціал дошкільного середовища відбувається за умов поєднання у виховному просторі національних і загальнолюдських цінностей, народних і сімейних традицій, реалізації ідей суб'єктного виховання, розширення стосунків з навколишнім світом. Велике значення має його змістовне наповнення, яке реалізується завдяки читанню.

Ключові слова: дошкільна освіта, життєві компетенції, читання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Кожне історично сформоване суспільство вирізняється тільки йому властивими специфічними умовами і чинниками розвитку особистості. Сучасна педагогіка, почасти дискредитує попередній досвід, піддаючи сумнівам досягнення людської думки, перебуваючи в "ситуації перехідного періоду", ставить питання про зміст педагогіки та дидактики, їхню онтологічну суть, про їхнє призначення, про шляхи, що ведуть до ефективного виховання та вдосконалення індивіда. Одним із таких шляхів, переконані, може стати ретроспективний погляд на виховний потенціал культурної спадщини. У кінці XIX – на початку XX століття роль митців у соціальному і культурному житті суспільства була досить значною. Схожа ситуація відбувається у кінці XX – на початку XXI століття. Дошкільна освіта має кілька базових завдань. По-перше, вона повинна підготувати дитину до навчання в школі. По-друге, сформувати уявлення про норми моралі, про загальнолюдські та національні цінності. По-третє, сприяти позитивній соціалізації малечі, а також упередити надалі асоціальну поведінку дитини.

Останні дослідження та публікації. Дослідження проблем, пов'язаних з читанням дітей дошкільного віку, припадають на XX ст., коли читача-дошкільника, його інтерес до книги і читання вивчали такі вчені, як Р. Жуковська, Л. Гурович, М. Коніна, Є. Тихєєва та ін. До другої половини – кінця XX століття відносяться роботи К. Бархіна, П. Блонського, М. Добриніна, Є. Гончарової, З. Гриценка, Д. Ельконіна, О. Жукової, О. Корнева, В. Лайло, Н. Левітова, О. Сизової, І. Тимофєєвої, Н. Трифонової, О. Ушакової, Л. Шварца, які досліджували етапи раннього розвитку читача, пов'язані з психофізіологічними основами мовленнєвої діяльності. Слід зазначити також дослідження О. Кабачек, Н. Рубакіна, присвячені питанням читацької соціалізації; Н. Сметанникової, І. Тихомирової, В. Чудінової – вихованню читача. Формування культури читання, різні аспекти читацького сприйняття художнього твору на різних шаблях безперервної літературної освіти вивчали Г. Біленький, О. Богданова, Т. Браже, Г. Давидівська, М. Качурін, В. Коровіна, Н. Корст, Т. Курдюмова, А. Кутузов, В. Левидов, С. Леонов, В. Маранцман, Г. Меркін, З. Романовська, М. Снежневська, Т. Троїцька, Л. Годоров та ін.

У зв'язку з цим сучасна освіта має бути спрямована на виховання відповідальних, самостійних, творчих людей, здатних до критичного мислення і самоосвіти. Пошук нових технологій навчання і виховання, які були б спрямовані на вирішення цих проблем, зумовив появу в освіті компетентнісного підходу. Вивченню означених питань присвячені дослідження як вітчизняних вчених (М. Докторович, О. Кононко, В. Кузьменко, В. Ляшенко, Т. Морозова, О. Овчарук, Т. Піроженко, Л. Хоружа, І. Ящук та ін.), так і зарубіжних дослідників (Дж. Добсон, Дж. Дьюї, І. Зимня, А. Куракін, А. Мудрик, Дж. Равен, А. Хуторський, О. Шеффер та ін.).

Мета статті – уточнити, що таке життєві компетенції дошкільника, запропонувати, як завдяки урокам читання ("Уроки здивування") започатковується розуміння майбутніх культурно-історичних подій, явищ, врешті, формується життєва компетентність дошкільника.

Виклад власне матеріалу дослідження. Як підкреслює Н. Гавриш, "процес змістового і технологічного оновлення сучасної дошкільної освіти ускладнюється відсутністю чітких орієнтирів, невизначеністю багатьох з параметрів освітнього процесу, зокрема термінологічними розбіжностями, дидактико-методичними різночитаннями, які розхитують і без того неспокійний човен освітньо-

виховних технологій" [1: 17–18]. У практиці сучасної освіти виокремлюють чотири аспекти реалізації компетентнісного підходу: ключові компетентності, узагальнені предметні вміння, прикладні предметні вміння, життєві навички. Про формування життєвої компетентності в дошкільному віці буде свідчити не лише наявність у дитини певних знань. Важливого значення набуває опанування нею вміннями та навичками використання на практиці морально-етичних норм та правил.

Життєва компетентність – це здатність, а також готовність самостійно вирішувати проблеми особи, що виникають під час її життя або якоїсь діяльності. Умовно можемо виокремити такі блоки життєвої компетентності дошкільника: соціально-економічний, правовий, побутовий; соціально-культурний; валеологічний. Змістовний компонент формування життєвих компетенцій дошкільнят зумовлений психолого-педагогічним процесом, що враховує нормативні вимоги соціуму, розділи і рівні виховної програми, потреби дитини.

Щоб реалізувати змістову складову, необхідно передбачити належний вибір методів і форм (провідна роль відводиться інтерактивним методам), що дозволять залучати вихованців до різних видів діяльності, у межах якої вони прогностично придбають певний соціальний досвід. Це – процесуальний компонент. Опанувати соціально-побутові уміння, використовуваними в повсякденному житті і в межах виховного закладу (почистити зуби після їжі, умитися після сну, помити брудні руки, прийняти душ після прогулянки на велосипеді в спекотний літній день, помити брудні чоботи тощо). Формувати уявлення про облаштування домашнього життя, уміння включатися у повсякденні справи, брати посильну в них участь, а також брати відповідальність на себе в якихось сферах домашнього життя. Осмислити, опанувати, розширити і збагатити навички з досвіду комунікації (взяти до уваги чужий досвід і поділитися власним), використовуючи вербальні і невербальні можливості (гра, читання, малюнок), для вирішення актуальних життєвих завдань в ближньому і дальньому оточенні дитини; розвивати адекватні уявлення про власні можливості дитини, про її здатність вступати в спілкування з дорослими та дітьми. Розвивати активну взаємодію зі світом, усвідомлюючи власну цінність і результативність від діяльності. Накопичувати життєвий досвід освоєння нового за допомогою екскурсій, відвідин музеїв, театрів та подорожей. Уміння почати, підтримати або завершити розмову, для цього опанувати умінням отримувати чи уточнювати інформацію від співрозмовника, тобто правильно сформулювати запитання, аби виразити свої наміри – прохання, побажання, побоювання. Уміти передати власні враження, міркування, висновки зрозуміло для інших. Уміти ділитися спогадами, враженнями і мріями з оточенням. Знати правила етикету в різних соціальних ситуаціях, в різних соціальних статусах: із родиною; із вихователями і дітьми; із незнайомими людьми залежно від ситуації (у транспорті, у перукарні, у театрі, у кіно, у магазині, у черзі тощо). Опанувати можливі кордони соціальних контактів, уміти проявляти ініціативу, коректно встановлювати і обмежувати контакт, якщо необхідно, виробити адекватну дистанцію залежно від ситуації комунікації. Уміти коректно і чітко виразити відмову, незадоволення, вдячність, співчуття тощо для цього освоїти ввічливі форми вираження своїх відчуттів, розвивати допитливість, спостережливість, здатність помічати нове.

Формувати уявлення про свої потреби і права в організації навчання і виховання; осмислювати навколишнє середовище, його часово-просторову організацію; освоювати відповідних віку системи загальнолюдських і національних цінностей, соціальних ролей. Формувати уявлення про облаштування життя у дошкільному закладі. Уміти орієнтуватися у його просторі. Уміти включатися у всілякі повсякденні справи дошкільного закладу, брати посильну участь у його роботі, брати на себе відповідальність за якусь діяльність.

Важливо оцінити його ефективність, з'ясувати рівень сформованих життєвих компетенцій. Якісний і кількісний компоненти встановлюються з допомогою єдиної критерійно-оцінної основи. З метою максимальної об'єктивності, переконані, доречно скористатися оцінкою обох учасників процесу формування життєвих компетентностей – вихователя та вихованця.

Уважаємо, ефективному розвитку життєвих компетенцій сприятиме використання технології Школи діалогу культур (на основі ідей В. Біблера) [2]. Вона зорієнтована на формування діалогічної свідомості і мислення, на поєднання наочного вмісту із різними культурними надбаннями, формами діяльності.

Одним з ключових компонентів роботи педагога є навчання читанню – процесу, що лежить в основі отримання знань з будь-якого предмета. Через книгу дитина вчиться сприймати оточуючий світ, отримує знання про нього. Саме у добу сучасного *fin de siecle* в Україні знову назріла ситуація масштабної переоцінки політичних, філософських та морально-етичних цінностей. Така переоцінка цінностей торкається переосмислення також педагогічних канонів, відмову від абстрактної віри у бездоганність педагогічних концепцій та сприйняття завуальованих образів українських письменників, до яких належать батько Микола та син Марко Вороні. Чим далі відходить у минуле XIX століття, чим прискіпливіше перевіряє час його художні та світоглядні цінності, тим зрозуміліше, що творчість митців тогочасся витримала цей іспит, залишалася одним із чудових досягнень українського красного письма.

Беремо до уваги справедливі спостереження Ю. Лотмана, що будь-яка інтелектуальна пам'ятка є текстом культури. Соціально-комунікативну функцію тексту, на думку науковця, можливо звести до

виконання таких п'яти процесів – інформування адресата, актуалізація колективної культурної пам'яті (ймовірно тимчасове або цілковите її забуття), самоорієнтація читача, його налаштування на метакультурні традиції, діалог читача з текстом, встановлення спілкування між текстом та культурним контекстом [3: 129–132]. Зазначимо, що саме в літературі апріорі закладені антропологічні проблеми, крім того, вона містить оригінальну творчу концепцію гуманістичного спрямування, що спирається на спадковість. В. Халізов доречно зауважив: "... досягнення літератури в ракурсі авторської навмисності (концептуальності) повною мірою доступні вже сучасникам; сфера ж авторської ненавмисності відкривається свідомості, що сприймає, (у тому числі науковій) лише пізніше, ззовні, з боку, в перспективі "позаприсутності", у подальші епохи, коли колишня "культурна аксіоматика" перестає бути такою (повітрям, яке не відчувається)" [4: 4].

Для наукового освоєння літератури необхідно залучити різні прийоми інтерпретації, тому методологічною базою дослідження стали принципи герменевтики, для уточнення деяких понять був застосований феноменологічний підхід, аналізу та синтезу для вивчення психолого-педагогічних джерел щодо з'ясування рівня розробленості досліджуваного питання; порівняння й зіставлення з метою узгодження напрямів наукових розвідок та обґрунтування поняттєво-категоріального апарату. Спираючись на згадану технологію Школи діалогу культур, особливістю якої є те, що навчання (виховання) побудоване не на основі готового знання або результату, а на реальних історичних і художніх текстах конкретної культури, на першоджерелах, що відтворюють думки "співрозмовника" як одного з найважливіших показників розвитку особистості учня, спробуємо продемонструвати, як традиційне запитання "що знає дитина?" зміниться на нові, компетентісно значущі, а тому інноваційні – "хто вона є?", "які цінності для неї вартісні?".

Проблеми у читанні дітей та підлітків сьогодні зростають і вимагають прийняття цілого комплексу заходів. Серед таких проблем, перш за все, недостатність знань про читання дітей та підлітків у масштабі країни, відсутність організацій, у функції яких входило б фундаментальне вивчення дитячого читання і літератури для дітей. Лише деякі фахівці займаються вивченням соціологічних, психологічних аспектів читання, педагогічних основ і методик навчання читання, соціальних і економічних наслідків відторгнення від читання. Читання століттями служило засобом вибудовування особистості, розкриття вищих потенцій людини. Його можна вважати визначальним чинником вирішення актуальних завдань української освіти; читацьку культуру – основою соціально-особистісного, пізнавально-мовного, художньо-естетичного та духовного розвитку особистості. У подальшому проводиться у початковій школі на інших предметах, що припускає володіння вчителями усіх предметів прийомами, стратегіями текстової діяльності. Навчання будь-якого предмета повинно включати навчання стратегіям читання та письма на різноманітному навчальному матеріалі, різноманітних і різножанрових текстах, що буде активізувати пізнавальну, творчу (креативну), критичну та комунікативну діяльність і тим самим задовольняти поняття цілісності освітнього процесу.

Дитяче читання, на сучасному етапі, за своєю структурою складається з декількох періодів: вік 6–7 років розглядається як "дитячий" в читацькому розвитку, коли переважають емоційне ставлення до книги, вживання в образи героїв, повільний перехід від конкретного до понятійного мислення; отрочий період – перехід від дитячого до підліткового (приблизно 10–11 років), для якого характерна пізнавальна активність ("поглинання інформації"), перехід від емоційного сприйняття до логічного, пристрасть до подієвої сторони твору. У цей час починає відрізнятися читання дівчаток і хлопчиків (від 10 до 14 років) – підлітковий період у дитячому читанні; діти 14 років (перехід від підліткового до юнацького етапу розвитку особистості) [5: 350].

Поетичні твори М. Вороного, написані для дітей, сповнені радістю, оптимізмом, любов'ю до життя, навчають добру. Ліричний світ поезій М. Вороного надзвичайно образний, з відчутними народно-поетичними мотивами. Про його знання психології дитини, про його замилювання незайманістю дитячої душі свідчить твір "Сніжинки". Поезія вдало розкриває погляди поета на дитячий світ. Засівання чистої дитячої душі прекрасним, етичним, духовним, вважав М. Вороний, – найважливіша мета його літературних творів.

Дошкільний та молодший шкільний вік є надзвичайно чутливий до зовнішніх подразників, податливий до емоційного впливу. Казки, оповідання, вірш певним чином програмує стиль поведінки майбутніх чоловіка і жінки. У світ маленької дитини входить зміст художнього твору, його звуковий склад, яскравий, образний малюнок і, звичайно, музика голосу. Милювання природою спонукає читача до нестерпного бажання взяти участь у цьому диві:

*Білесенькі сніжиночки,
вродились ми з води;
легенькі, як пушиночки,
спустилися сюди [6: 270].*

Сніжинки у вірші М. Вороного напрочуд веселі, рухливі, дієві. Вони здатні на всілякі вигадки, як, наприклад:

*Ми хмарою носилися
від подиху зими,
і весело крутилися
метелицею ми [6: 270].*

Поет подає у вірші епітети, порівняння, зрозумілі дітям, як-от: "вітрець буйнесенький", "до любіої землі", "Магуся наша рідная холодна і суха", "легенькі, як пушиночки", "Мов ковдрою, накриємо легесеньким пушком" [4: 270]. У цілому вірш створює гарний, добрий настрій. Автором у звичайній, дохідливій, ритмізованій формі пояснено процес утворення сніжинок. Прогностично можемо відтворити враження дітей від зустрічі зі сніжинками, які будуть приємними і хвилюючими водночас, адже життя сніжинок нетривке.

Вірш учить дітей любити природу, помічати її красу у будь-яку пору року. Рима віршів, їх мелодійність збуджують емоції малюка, роблять його сприйнятливим до закладеного в творі змісту.

Автор зображує природу з любов'ю, яскравими, соковитими барвами. Як відомо, кольори мають психологічну дію. Психологія кольору конкретна і діє на всіх людей однаково. При зустрічі людини з тим чи іншим кольором відбувається спонтанне асоціювання фізіологічного відчуття із закріпленим у цій культурній традиції символічним змістом. Сприйняття кольору завжди викликає в людині емоційно-психологічні асоціації, про це свідчать численні дослідження в галузі психології, семіотики, літературознавства, історії культур: В. Петренко "Взаємодія емоцій і кольору", С. Рубінштейн "Психофізична дія кольорів", В. Іванов "Сприйняття і назви кольору". Колірна деталь апелює до органів відчуття і водночас збагачує художню образність поетичного твору. Письменники часто створюють у своїх творах колірні образи, які несуть значне емоційне навантаження. Вони глибше передають загальний емоційний фон описуваного епізоду, допомагають осмислити ідейну глибину твору в цілому. Всі емоційно-оцінні ознаки колірної деталі виявляються в контексті художнього твору. У вірші "Сніжинки" використано білий колір. Як зазначає Х. Керлот, він набуває символічного значення невинності, чистоти [7: 82]. Твори літератури несуть естетичну насолоду, а також мають пізнавально-комунікативні можливості. Тому варто запропонувати після прочитання вірша запитання, наприклад: З якою інтонацією читається вірш? Який настрій передає автор у своєму вірші? Обґрунтуй думку. Із чим порівнюють себе сніжинки? Про що вони турбуються? Намалуйте малюнок до вірша.

Діти дізнаються, з чого зроблені сніжинки, що без снігу земля може замерзнути, сніг зволожує, дарує гарну зелень весною, забезпечує майбутній добрий урожай, отже, люди будять щасливі в рідній багатій країні. У результаті виявляється її спрямованість на моральні, суспільні, національні, родинні цінності, вміння аналізувати події, що відбуваються навколо, критично ставитись до дій оточуючих і власних, нести відповідальність за свої вчинки. Загалом моральною можна вважати не ту людину, яка знає, що чинить морально, а ту, яка не може діяти інакше, незважаючи на наявність винагороди за це [8].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Дослідники вказують на важливість формування людяності у дитини дошкільного віку в процесі формування її життєвої компетентності, підкреслюють значення самостійного регулювання поведінки людини на основі гуманістичних цінностей. Споглядання природи рідного краю народжує в дітях перші почуття відповідальності за світ, що нас оточує, адже те гарне, що вони бачать навколо або про що читають у поезіях, і є їхня Батьківщина. Розгляд таких поетичних текстів допомагає краще зрозуміти важливість провідних понять, зазначених у Базовому компоненті дошкільної освіти. Метою дошкільної освіти, як зазначається в документі [9], є формування базису особистісної культури дитини через відкриття їй світу в його цілісності та різноманітності як сукупності чотирьох сфер життєдіяльності: "Природа", "Культура", "Люди", "Я". Основним завданням стає озброєння дитини наукою життя. Пріоритетним є ціннісний, морально-соціальний розвиток особистості з перших років її життя. Зміст дошкільної освіти спрямовано на збереження дитячої субкультури, зорієнтовано на цінності та інтереси дитини, врахування її вікових можливостей. Відповідно до цього дошкільний заклад є відповідальним за процес соціального розвитку особистості, покликаним полегшити її входження в широкий світ і розвинути внутрішні сили. Дошкільний заклад виступає своєрідним посередником між вузьким родинним колом, з якого виходить малюк, і незнайомим світом, до життя в якому він має незабаром прилучитися.

Формування життєвих компетенцій передбачає активну організацію мовленнєвої діяльності вихованців на основі комунікативно-ситуативних вправ, мета яких – включення дітей в активний діалог. Перспективами подальших розвідок є формування життєвих компетенцій у дітей із потребами у межах інклюзивної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гавриш Н. В. Інтеграційні процеси в системі дошкільної освіти / Н. В. Гавриш // Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія". – 2011. – № 1 (1). – С. 16–21.

2. Библер В. С. Замыслы : В 2 кн. / В. С. Библер. – М. : Российский государственный гуманитарный университет, 2002. – 1120 с.
3. Лотман Ю. М. Семиотика культуры и понятие текста // Избранные статьи в трёх томах. Т. 1. Статьи по семиотике и топологии культуры / Ю. М. Лотман. – Таллинн : Александра, 1992. – С. 129–132.
4. Хализев В. Е. Культурная традиция в сфере авторской непреднамеренности / В. Е. Хализев // Традиция в контексте русской культуры : [сб. статей и материалов]. – Ч. 1. – Череповец, 1993. – С. 3–4.
5. Библиотечная энциклопедия / Российская гос. б-ка; [редкол. : гл. ред. Ю. А. Гриханов, науч. ред.-сост. : Е. И. Ратникова, Л. Н. Уланова и др.]. – М. : Пашков дом, 2007. – 1299 с.
6. Вороний Микола Сніжинки // Антологія української поезії : В 6-ти т. Т. 3 / Упоряд. М. Грицай, Н. Жук, П. Сіренко / Микола Вороний. – К. : Дніпро, 1984. – 270 с.
7. Керлот Х. Э. Словарь символов / Хуан Эдуардо Керлот. – М. : REFL-Book, 1994. – 371 с.
8. Ящук І. П. Формування життєвої компетентності особистості старшокласників загальноосвітніх шкіл України : дис. канд. пед. наук : 13.00.07 [Текст] / Інна Петрівна Ящук / Інститут проблем виховання АПН України. – К., 2001. – 215 с.
9. Базовий компонент дошкільної освіти : [нормативний документ] / наук. кер. А. Богуш // Затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України "Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)" від 22.05.2012 № 615. – К., 2012. – 26 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Gavrish N. V. Integratsiini protsesy v sistemy doshkil'noi osvity [Integration Processes are in the System of Preschool Education] / N. V. Gavrish // Visnik Dnipropetrovskogo universitetu ekonomiki ta prava imeni Alfreda Nobelia. Seriya "Pedagogika i psihologiya" [Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Psychology and Pedagogy"]. – 2011. – № 1 (1). – S. 16–21.
2. Bibler V. S. Zamysly : V 2 kn. [Intentions : In 2 b.] / V. S. Bibler. – M. : Rossiiskii gosudarstvennii gumanitarnii universitet, 2002. – 1120 s.
3. Lotman Yu. M. Semiotika kul'tury i poniatie teksta [Semiotics of Culture and Concept of the Text] // Izbrannyye stati v tryoh tomah. T. 1. Stati po semiotike i topologii kul'tury [The Selected Articles in Three Volumes. V. 1. The Articles on a Semiotics and Topology of the Culture] / Yu. M. Lotman. – Tallinn : Aleksandra, 1992. – S. 129–132.
4. Halizev V. E. Kulturnaia traditsiia v sfere avtorskoi neprednamerennosti [Cultural Tradition in the Field of Authorial Unintentional Act] / V. E. Halizev // Traditsiia v kontekste russkoy kul'tury [Tradition in the Context of Russian Culture] : [sb. statei i materialov]. – Ch. 1. – Cherepovets, 1993. – S. 3–4.
5. Bibliotchnaia entsiklopediia [Library Encyclopaedia] / Rossiiskaia gos. b-ka; [redkol. : gl. red. Yu. A. Grihanov, nauchn. red.-sost. : E. I. Ratnikova, L. N. Ulanova I dr.]. – M. : Pashkov dom, 2007. – 1299 s.
6. Voronii Mikola Snizinki [Snowflakes] / Mikola Voronii // Antologiiia ukrains'koi poezii. V 6-ty t. T. 3 [Anthology of the Ukrainian Poetry : In Six Volumes. V. 3] / Uporiad. M. Gricai, N. Zhuk, P. . – K. : Dnipro, 1984. – S. 270.
7. Kerlot H. E. Slovar' simvolov [Dictionary of Symbols] / Huan Eduardo Kerlot. – M. : REFL-Book, 1994. – 371 s.
8. Yaschuk I. P. Formuvannia zhittevoi kompetentnosti osobistosti starshoklasnikiv zagalnoosvitnikh shkil Ukraini [Tekst] [Formation of the General Education School Senior Class Pupils' Vital Competence] : dis...kand. ped. nauk : 13.00.07 / Inna Petrivna Yaschuk / Institut problem vihovannia APN Ukraini. – K., 2001. – 215 s.
9. Bazovyi component doshkil'noi osvity v Ukraini [Basic Component of Preschool Education : [normatyvnyi document] / nauk. ker. A. Bohush // Zatverdzheno nakazom Ministerstva osvitu i nauky, molodi ta sportu Ukrainy "Pro zaterdzhennia Bazovogo komponenta doshkil'noi osvity (nova redaktsiia)" vid 22.05.2012 № 615. [Approved by the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine "On Approval of the Base Component of Preschool Education (New Edition)" from 22.05.2012 № 615]. – 2012,– K. : Vydavnytstvo. – 26 p.

Стрилец С.И., Сазонова Е. В. Формирование жизненных компетенций дошкольника с опорой на гуманистические тенденции отечественной литературы.

В статье обращено внимание на обновление современного образования, а именно: на особенности формирования жизненных компетенций у дошкольника, которые обеспечивают его интеллектуальное, психоэмоциональное, эстетичное и моральное развитие, способствуют подготовке к школе. Отмечается, что активный воспитательный потенциал дошкольной среды реализуется при условиях сочетания в воспитательном пространстве национальных и общечеловеческих ценностей, народных и семейных традиций, при воплощении идей субъектного воспитания, расширении отношений с окружающим миром. Большое значение имеет его содержательное наполнение, которое реализуется благодаря чтению.

Ключевые слова: дошкольное образование, жизненные компетенции, чтение.

Strilets S. I., Sazonova O. V. Forming of Vital Competences of Preschool Child Based on the Humanistic Tendencies of Ukrainian Literature.

The article draws attention to the renewal of modern education, namely: on the peculiarities of the formation of vital competences in preschool children, which provide for his intellectual, psycho-emotional, aesthetic and moral development, contribute to the preparation for school. It is noted that the active educational potential of

the preschool environment takes place in a combination of national and universal values, national and family traditions, the implementation of ideas of subjective education, and the expansion of relations with the outside world in the educational space. It is noted that the active educational potential of the preschool environment is realized under conditions of combining national and universal values in the educational space, folk and family traditions, with the embodiment of the ideas of subject education, and expansion of relations with the surrounding world. Its content is of great importance, which is realized through reading. In the article such theoretical scientific methods of research were used: analysis of philosophical, methodological, educational, methodical literature on issue of research) The methods of description and comparison have been used in order to define the contents of practical and educational aims. Methodological principles of research – historical and literary, typological approaches for the analysis of works of the writer. Forming of vital competences foresees active organization of vocal activity of preschool child on the basis of communicative-situation exercises. A vital competence is ability, and also willingness independently to settle the problems of person, that arise up during her life or some activity. Conditionally we can distinguish such blocks of vital competence of preschool child: socio-economic, legal, domestic; socio-cultural; valeological.

Key words: *preschool education, vital competences, reading.*